

ЛАРИСА КОРНИЦЬКА

Художнє проектування одягу

ІСТОРІЯ КОСТЮМА

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

«Новий Світ – 2000»
Львів – 2020

УДК 687.1(09) (075.8)
ББК 37.24гя73
К67

Відтворення цієї книги або будь-якої її частини заборонено без письмової згоди видавництва.

Гриф надано Міністерством освіти і науки України

(Лист № 1/11-1526 від 22.02.11)

Рецензенти:

Ніколаєва Т.В. – зав. кафедри художнього моделювання костюма КНУТД, к.т.н., професор

Колосніченко М.В. – декан факультету дизайну КНУТД, к.т.н., професор

Корницька Л.А.

К67 Художнє проектування одягу. (Історія костюма):
Навчальний посібник. – Львів: Новий Світ – 2000, 2020. – 434 [2] с.

ISBN 978-966-418-174-4

“Новий Світ-2000“

Призначається для студентів вищих навчальних закладів, які вивчають історію костюма за швейним профілем навчання, інженерів-педагогів швейного профілю, студентів спеціальності “технологічна освіта”; студентів технікумів за спеціальностями швейного профілю, учнів професійно-технічних навчальних закладів швейного профілю, учнів старших класів, а також викладачів спеціальних дисциплін швейного профілю.

УДК687.1(09)(075.8)
ББК37.24гя73
К67

ISBN 978-966-418-174-4

© Корницька Л.А., 2020
© «Новий Світ – 2000», 2020

Зміст

Передмова.....	8
Вступ.....	9
1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КОСТЮМА.....	16
1.1 КОСТЮМ ДАВНІХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ.....	17
1.1.1 СТАРОДАВНІЙ ЄГИПЕТ.....	17
1.1.2 КУЛЬТУРА МЕЖИРІЧЧЯ (МЕСОПОТАМІЯ).....	24
1.1.3 КРИТО-МІКЕНСЬКА КУЛЬТУРА.....	27
Питання для самоконтролю.....	30
Завдання до закріплення теми.....	30
Тести.....	30
1.2 АНТИЧНИЙ КОСТЮМ.....	33
1.2.1 ОДЯГ АНТИЧНОЇ ГРЕЦІЇ.....	33
1.2.2 ЕТРУСКИ.....	38
1.2.3 ОДЯГ АНТИЧНОГО РИМУ.....	41
Питання для самоконтролю.....	46
Завдання до закріплення теми.....	47
Тести.....	47
1.3 КОСТЮМ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ.....	50
1.3.1 КОСТЮМ ВІЗАНТІЇ.....	50
1.3.2. ВЕЛИКЕ ПЕРЕСЕЛЕННЯ НАРОДІВ.....	54
1.3.3. РОМАНСЬКИЙ ПЕРІОД.....	55
1.3.4. КОСТЮМ РАННЬОЇ ГОТИКИ.....	57
1.3.5. КОСТЮМ ПІЗНЬОГОТИЧНОГО СТИЛЮ.....	60
Питання для самоконтролю.....	65
Завдання до закріплення теми.....	65
Тести.....	66
1.4 КОСТЮМ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ.....	69
1.4.1 КОСТЮМ ІТАЛІЙСЬКОГО РЕНЕСАНСУ.....	69
1.4.2 РЕФОРМАЦІЯ – МОДА РОЗРІЗІВ.....	74
1.4.3 КОСТЮМ ІСПАНСЬКОЇ МАНЕРНОСТІ.....	77
Питання для самоконтролю.....	82
Завдання до закріплення теми.....	83

Тести.....	83
1.5 КОСТЮМ НОВОГО ЧАСУ (XVII – XVIII ст.).....	88
1.5.1 ПЕРІОД ТРИДЦЯТИРІЧНОЇ ВІЙНИ (1618 – 1648).....	88
1.5.2 МОДА ЛЮДОВИКА XIV (1638 – 1715). СТИЛЬ БАРОКО.....	90
1.5.3 КОСТЮМ ПЕРІОДУ РЕГЕНТСТВА (1715 – 1730).....	95
1.5.4 КОСТЮМ СТИЛЮ РОКОКО (1730 – 1789).....	97
1.5.4 ФРАНЦУЗЬКА РЕВОЛЮЦІЯ. МОДА ДИРЕКТОРІЇ.....	101
Питання для самоконтролю.....	103
Завдання до закріплення теми.....	104
Тести.....	104
1.6 КОСТЮМ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	108
1.6.1 СТИЛЬ АМПІР (1804 – 1815).....	108
1.6.2 МОДА РЕСТАВРАЦІЇ (1815 – 1820).....	111
1.6.3 МОДА ПЕРІОДУ БІДЕРМЕЙЄР (1820 – 1830).....	112
1.6.4 МОДА РОМАНТИЗМУ (1830 – 1840).....	114
1.6.5 МОДА ДРУГОГО РОКОКО (1840 – 1870).....	115
1.6.6 МОДА ТУРНЮРІВ (1870 – 1880).....	121
1.6.7 СТИЛЬ МОДЕРН (1880 – 1910).....	123
Питання для самоконтролю.....	125
Завдання до закріплення теми.....	125
Тести.....	125
ІЛЮСТРАЦІЇ ДО РОЗДІЛУ I.....	131
2. ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОСТЮМА.....	153
2.1 НАЦІОНАЛЬНИЙ КОСТЮМ. ДЖЕРЕЛА ВИВЧЕННЯ ЕТНІЧНОЇ ІСТОРІЇ.....	154
Питання для самоконтролю.....	163
Завдання для закріплення теми.....	164
2.2 ДАВНІ КУЛЬТУРИ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ.....	164
2.2.1 ТРИПІЛЬСЬКА КУЛЬТУРА.....	167
2.2.2 КІМЕРІЙЦІ.....	177
2.2.3 СКІФИ.....	179
2.2.4 САРМАТИ.....	182
2.2.5 ДАВНІ СЛОВ'ЯНИ.....	184

Питання для самоконтролю.....	189
Тести.....	189
2.3 КОСТЮМ КИЇВСЬКОЇ РУСИ.....	191
2.3.1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРІОДУ.....	191
2.3.2 ТКАНИНИ, КОЛІР, ОРНАМЕНТ.....	193
2.3.3 КНЯЗІВСЬКО-БОЯРСЬКИЙ ОДЯГ.....	195
2.3.4 НАРОДНИЙ ОДЯГ.....	199
2.3.5 ПРИКРАСИ, ГОЛОВНІ УБОРИ,ЗАЧІСКИ, ВЗУТТЯ.....	201
Питання для самоконтролю.....	203
Завдання до закріплення теми.....	203
Тести.....	203
2.4 УКРАЇНСЬКИЙ КОСТЮМ XV – перш. пол. XVII ст.....	207
2.4.1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРІОДУ.....	207
2.4.2 ІКОНОГРАФІЯ УКРАЇНСЬКОГО КОСТЮМА.....	208
2.4.3 ТКАНИНИ, КОЛІР, ОРНАМЕНТ, КРІЙ.....	210
2.4.4 КОСТЮМ ЗНАТІ ТА МІЩАН.....	211
2.4.5 КОСТЮМ СЕЛЯН.....	215
2.4.6 ПОЯСИ, ГОЛОВНІ УБОРИ, ЗАЧІСКИ, ВЗУТТЯ, ПРИКРАСИ.....	216
2.4.7 КОСТЮМ ЗАПОРІЗЬКОГО КОЗАЦТВА.....	219
Питання для самоконтролю.....	222
Завдання для закріплення теми.....	222
Тести.....	222
2.5 КОСТЮМ УКРАЇНЦІВ др. пол. XVII – XVIII ст.....	225
2.5.1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРІОДУ.....	225
2.5.2 ХУДОЖНІ СТИЛІ ТА ЕСТЕТИЧНІ ІДЕАЛИ КРАСИ.....	226
2.5.3 ТКАНИНИ, КОЛІР, ОРНАМЕНТ.....	229
2.5.4 КОСТЮМ КОЗАЦТВА ЯК СИМВОЛ УСЬОГО УКРАЇНСТВА.....	230
2.5.5 СТИЛЬОВІ ТА МОДНІ ЗМІНИ В КОСТЮМІ XVIII ст.....	235
2.5.6 КОСТЮМ МІЩАН.....	238
2.5.7 КОСТЮМ СЕЛЯН.....	240
Питання для самоконтролю.....	242
Завдання до закріплення теми.....	243
Тести.....	243

2.6 ТРАДИЦІЙНЕ НАРОДНЕ УКРАЇНСЬКЕ ВБРАННЯ.....	245
2.6.1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	245
2.6.2 ТКАНИНИ ТА МАТЕРІАЛИ.....	246
2.6.3 НАТІЛЬНИЙ ОДЯГ.....	252
2.6.4 ПОЯСНИЙ ОДЯГ.....	257
2.6.5 ПЛЕЧОВИЙ БЕЗРУКАВНИЙ ОДЯГ.....	261
2.6.6 ПЛЕЧОВИЙ ОДЯГ З РУКАВАМИ.....	263
2.6.7 ВЕРХНІЙ ОДЯГ ВЕСНЯНО-ОСІННЬОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	264
2.6.8 ЗИМОВИЙ ОДЯГ З ХУТРА.....	265
2.6.9 ФУНКЦІЇ НАРОДНОГО КОСТЮМА.....	267
Питання для самоконтролю.....	269
Завдання до закріплення теми.....	269
Тести.....	269
2.7 РЕГІОНАЛЬНІ КОМПЛЕКСИ ТРАДИЦІЙНОГО ВБРАННЯ.....	273
2.7.1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	273
2.7.2 СЕРЕДНЯ НАДДНІПРЯНЩИНА.....	274
2.7.3 ПОДІЛЛЯ.....	285
2.7.4 ПОЛІССЯ ТА ВОЛИНЬ.....	296
2.7.5 СЛОБОЖАНЩИНА І ПОЛТАВЩИНА.....	301
2.7.6 КАРПАТИ.....	305
2.7.7 ПІВДЕНЬ.....	313
Питання для самоконтролю.....	319
Завдання до закріплення теми.....	319
Можливі теми для закріплення завдань.....	319
Тести.....	319
2.8 СВІТСЬКИЙ КОСТЮМ В УКРАЇНІ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	325
2.8.1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРІОДУ.....	325
2.8.1.1 ІКОНОГРАФІЯ ІСТОРИЧНОГО КОСТЮМА ХІХ ст.....	326
2.8.2 ХУДОЖНІ СТИЛІ В УКРАЇНСЬКОМУ СВІТСЬКОМУ КОСТЮМІ ХІХ ст.....	327
2.8.2.1 КЛАСИЦИЗМ.....	327
2.8.2.2 АМПІР.....	329
2.8.2.3 БІДЕРМЕЙЄР І РОМАНТИЗМ (1820 – 1840).....	331
2.8.2.4 НЕОРОКОКО.....	337
2.8.2.5 МОДА ТУРНЮРІВ.....	339

2.8.2.6 МОДЕРН.....	340
Питання для самоконтролю.....	343
Завдання до закріплення теми.....	343
Тести.....	343
2.9 УКРАЇНСЬКИЙ КОСТЮМ ХХ СТОЛІТТЯ	
У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОДИ.....	347
2.9.1 МОДА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ.....	347
2.9.1.1 ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ В УКРАЇНІ.....	350
2.9.2 МОДА 20-Х РОКІВ.....	354
2.9.2.1 МОДА 20-Х РОКІВ В УКРАЇНІ.....	358
2.9.3 МОДА 30-40-Х РОКІВ.....	363
2.9.3.1 МОДА 30-40-Х РОКІВ В УКРАЇНІ.....	368
2.9.4 МОДА ПІСЛЯВОЄННИХ І 50-Х РОКІВ.....	371
2.9.4.1 МОДА 50-Х РОКІВ В УКРАЇНІ.....	376
2.9.5 МОДА 60 Х РОКІВ.....	376
2.9.5.1 МОДА 60-Х РОКІВ В УКРАЇНІ.....	380
Питання для самоконтролю.....	387
Завдання до закріплення теми.....	388
Тести.....	388
ІЛЮСТРАЦІЇ ДО РОЗДІЛУ II.....	394
ВИКОРИСТАНА І РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	429
ПРАВИЛЬНІ ВІДПОВІДІ НА ТЕСИ.....	431

Передмова

Костюм – це невід’ємна частина культурного буття людини та її привілей серед інших мешканців планети. Людина сама створює і презентує себе через костюм, навіть тоді, коли вона над цим не замислюється. Немає людини поза модою, зазначав В’ячеслав Зайцев, знаний дизайнер нашого часу.

У костюмі відобразились усі стадії розвитку людської цивілізації, від найдавніших її часів до сучасності. Потреби тіла створили необхідність у застосуванні одягу, а потреби духу – в його художньо-естетичному оформленні. За формою та кольоровою гамою костюма, його декоративними елементами можна дізнатися про рівень художнього та технічного розвитку народу, за деталями одягу – визначати художній стиль певної історичної епохи, а також побачити вплив культури одного народу на культуру іншого.

У різні часи одяг мав свою, характерну лише для певної епохи форму, кольорову забарвленість, впливав на формування зовнішнього вигляду окремої людини чи спільності людей, нерідко характеризуючи цілу історичну епоху. Історичний та національний костюм – це віддзеркалення культурного поступу народу, втілений образ конкретного історичного періоду.

У посібнику подаються відомості про історичний костюм та національний український костюм у контексті розвитку європейських мистецьких стилів і моди. Також, висвітлена етнографічна розмаїтість українського народно-го вбрання, його формування в залежності від географічного розташування, історичної долі, культурних контактів із сусідніми народами.

Теоретичний матеріал з історії розвитку костюмної форми, а також моди, як феномену європейської культури, розширить межі знань студентів відносно костюма, як витвору мистецтва. Висвітлить передумови процесу його формування в різні історичні періоди, окреслить їх композиційну організацію, декоративне оформлення згідно пануючим у різні часи естетичних смаків.

До кожної теми, що розглядається у посібнику подаються питання для самоконтролю, тестові завдання, а також ілюстрації, що в комплексі сприятимуть більш результативному засвоєнню навчального матеріалу з історії костюма.